

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ МАЙНОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сучасні умови господарювання вимагають застосування дієвого механізму управління фінансовими ресурсами, інвестованими в об'єкти майнового потенціалу господарюючих систем аграрного сектору економіки. Управління майновим потенціалом є однією з головних проблем функціонування будь-якого суб'єкта господарювання. Формування й ефективне використання об'єктів майнового потенціалу стає найважливішим засобом забезпечення конкурентоспроможності підприємства, прибуткової діяльності та досягнення в цілому стійкого розвитку в майбутньому. Крім цього, достовірна оцінка обсягів об'єктів майнового потенціалу підприємства дає можливість обґрунтувати реальну ринкову вартість суб'єкта господарювання, визначити ціну підприємства на ринку та його участь у формуванні національного багатства.

Теоретико-методичні напрацювання щодо ефективності використання майнового потенціалу вивчали такі вітчизняні та іноземні вчені, як Ю.С. Цал-Цалко, О.Г. Денисюк., О.Ф. Балацький, Б.В.Буркинський, Т.П. Галушкіна, В.А. Голян., Л.М. Грановська, Е.А.Зінь Е, М.І. Лагун, Л.Г. Мельник., Г.М. Тарасюк, С.К. Харічков, М.Г. Чумаченко., В.Я. Шевчук, А.Д. Шеремет, В.В. Ковальов, М.Т.Мелешкіна та інші.

За Господарським правом, майно – це сукупність речей та інших цінностей (включаючи нематеріальні активи), які мають вартісне визначення, виробляються чи використовуються у діяльності суб'єктів господарювання та відображаються в їх балансі або враховуються в інших передбачених законом формах обліку майна цих суб'єктів. Відповідно майновим потенціалом варто вважати сукупність ресурсів, які контролюються підприємством в результаті минулих подій, функціонують у матеріальній, нематеріальній, фінансовій формах та, використовуючи які, підприємство очікує отримати економічні вигоди у майбутньому; можливостей, запасів і цінностей, що можуть бути використані для створення в процесі господарювання доданої вартості і, відповідно, національного багатства.

На сьогодні сільське господарство має вирішальне значення для економіки України, оскільки тут створюється біля третини валового внутрішнього продукту країни. А тому формування та використання майна на сільськогосподарських підприємствах є невід'ємною складовою роботи таких підприємств. Більшість з цих формувань є збитковими, тому що на них немає чітко сформованої політики використання майнового потенціалу, а також на підприємствах, як правило, немає вільної групи висококваліфікованих співробітників, які могли б цілеспрямовано займатися програмами ефективного використання майна.

Згідно статистичних даних, на кінець 2011 р. майновий потенціал підприємств Житомирської області, основним видом економічної діяльності яких є сільськогосподарське виробництво, складав 90 млрд. грн. Відзначимо, що 27,3% підприємств, у яких розміщений майновий потенціал – збиткові, в них були сформовані збитки у розмірі 9,1 млрд. грн. Аналітичні дослідження показали, що на підприємствах недостатньо реалізується відтворювальна функція майнового потенціалу, а його стан в частині основних засобів характеризується значним зносом (на кінець 2007 р. – 47,8%).

Зауважимо, що в сільському господарстві Житомирщини у 2011 р. майновий потенціал був розміщений в 1728 одиницях господарських товариств, 4229 – приватних підприємств, 1262 – виробничих кооперативів, 43475 – фермерських господарств, 360 – державних підприємств та в 1633 – підприємств інших форм господарювання. Відповідно до статистичних даних, в сільському господарстві 72,5% майнового потенціалу розміщено в середніх підприємствах, 18,2 % - малих і лише 9,3 % у великих.

Проблеми відтворення об'єктів майнового потенціалу в Житомирській області сьогодні актуальні як ніколи, оскільки вони морально та фізично зношені, а також їхній обсяг недостатній для ефективного господарювання.

З метою вирішення проблемних питань відтворення об'єктів майнового потенціалу підприємствами аграрного сектору, на думку вчених-економістів, доцільно розробляти на кожний календарний рік план відтворення об'єктів майнового потенціалу, який буде включати вид відтворення, перелік об'єктів майна, яке буде оновлюватись у поточному періоді, та джерела, що будуть використані підприємством з цією метою. Вихідними даними можуть виступати результати паспорту моніторингу майнового стану підприємства та внутрішня інформація про моральний та фізичний знос об'єктів майна, яке є на обліку у господарюючій системі.

В складних умовах господарювання сільськогосподарські підприємства для покращення власного фінансово-господарського потенціалу мають застосовувати інноваційне розширене відтворення об'єктів

майнового потенціалу, що дасть можливість оптимізувати ефективність формування та використання даних об'єктів

При оптимізації майнового потенціалу першочерговим заходом є визначення впливу інвестованого майна суб'єктів господарювання на узагальнюючі показники. Відповідно до економіко-математичного моделювання можна зробити висновок про пряму залежність між майновим потенціалом і результатами господарювання підприємств. Вартісна ефективність формування майнового потенціалу забезпечується за рахунок раціонального використання матеріального оборотного капіталу. Необхідно систематично управляти оптимізацією рівня запасів у підприємстві, оскільки вони характеризуються низькою ліквідністю, а їх надмірний обсяг не сприяє розвитку потенціалу та платоспроможності підприємства. Матеріальні запаси акумулюють у собі значну вартість, вилучаючи при цьому з господарського обороту грошові надходження, які необхідні для здійснення оновлення потенціалу майна.

Відповідно оптимізацію процесу формування майнового потенціалу можливо здійснити й на основі визначення окупності інвестованих ресурсів, які залучені в господарський процес. Окупність майнового потенціалу показує скільки доходів у підприємствах формує кожна гривня інвестованого капіталу в процесі господарської діяльності.

Важливим є розуміння того, що використання економіко-математичних моделей для управління майновим потенціалом дасть можливість точніше оцінити перспективи розвитку потенціалу, обсяги фінансових результатів; дасть змогу керівникам господарюючих систем ефективніше управляти авансованими ресурсами й прихованими резервами. За допомогою такого моделювання можливо визначити вплив окремих складових елементів потенціалу на його загальний обсяг, рівень їх взаємодії та взаємозалежності. Крім того, необхідно відзначити, що дані моделі не є усталеними, їх можливо змінити відповідно до змін внутрішніх або зовнішніх умов господарювання підприємств.

На думку багатьох вчених, процедура оцінки ефективності використання майнового потенціалу підприємства повинна містити декілька послідовних етапів: визначення повного попереднього переліку показників, надають змогу оцінити ефективність використання майна; збір вихідних даних; аналіз нормативних джерел та формування системи нормативних параметрів; визначення кількісних значень параметрів та аналіз їх змін за основними складовими майна підприємства; дослідження впливу змін ефективності використання майна підприємства на зміни його фінансового стану; аналіз результатів оцінки, розробка заходів щодо підвищення ефективності використання майна підприємства та прогнозна оцінка їх впливу на результативність його функціонування.

В свою чергу, ефективне використання об'єктів майнового потенціалу на підприємстві повинно впливати на: навчання та підвищення кваліфікації персоналу та робіт підприємства; впровадження підприємством в господарській діяльності новітніх технологій; використання нових інструментів маркетингу; своєчасне забезпечення підприємством джерелами відтворення об'єктів майнового потенціалу; дотримання енергозбереження на підприємстві; розробку оптимальних структур управління підприємством.

Тому кожне підприємство має самостійно вибирати шляхи реалізації свого майнового потенціалу.

На основі вищевикладеного можна зробити висновок, що відтворення об'єктів майнового потенціалу є системним процесом, продуктивне використання якого дає можливість в цілому розвиватись суб'єкту господарювання.